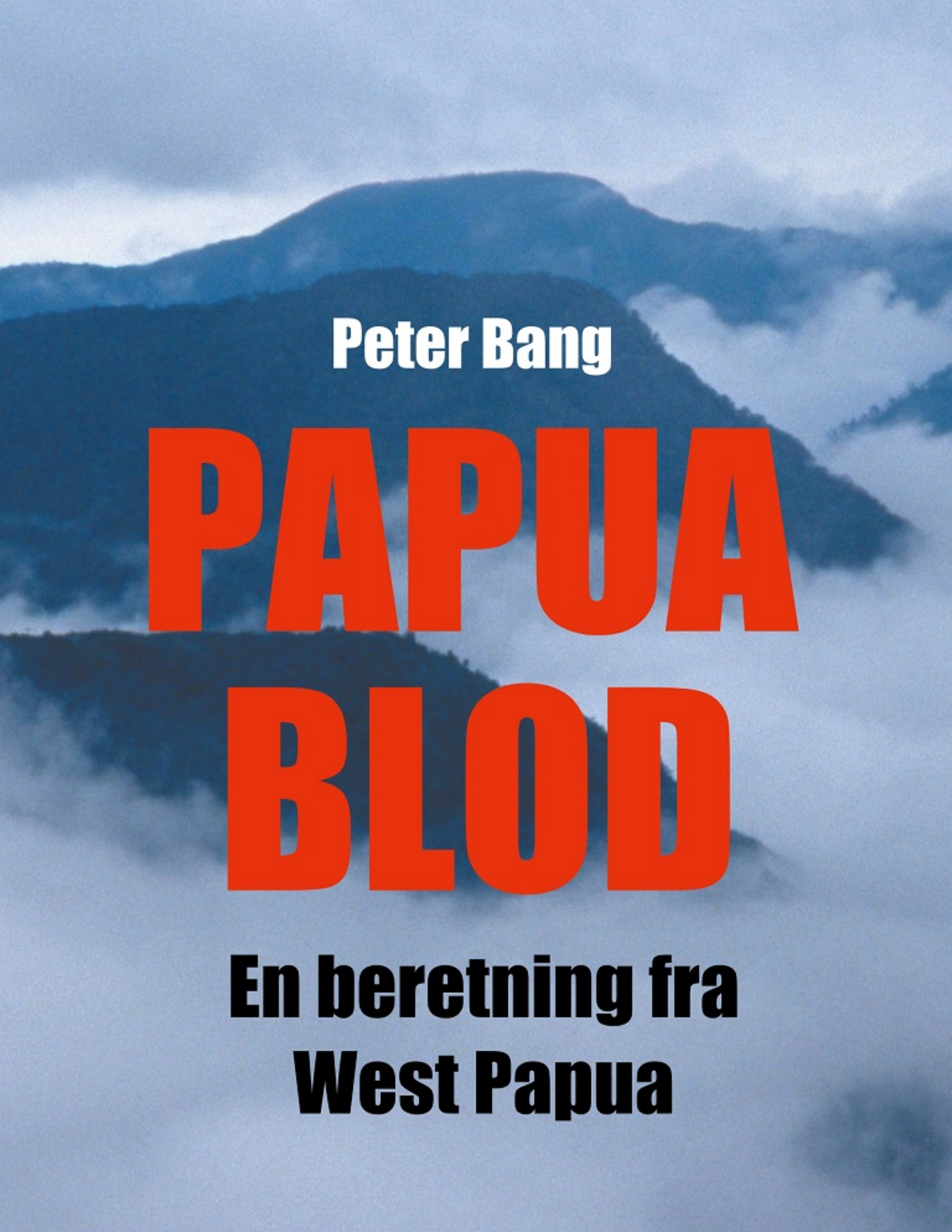

Peter Bang

PAPUA BLOD

**En beretning fra
West Papua**

Indhold

Kort

Forord

Bag bjergene

Tilbage til Ny Guinea

Papua Merdeka

Ned ad floden

Den sidste kannibal

Sejrsdans i Okika

Mit folk lider stadig

Oprindelige folk i West Papua

Litteratur

rapporter

film

internet m.v.

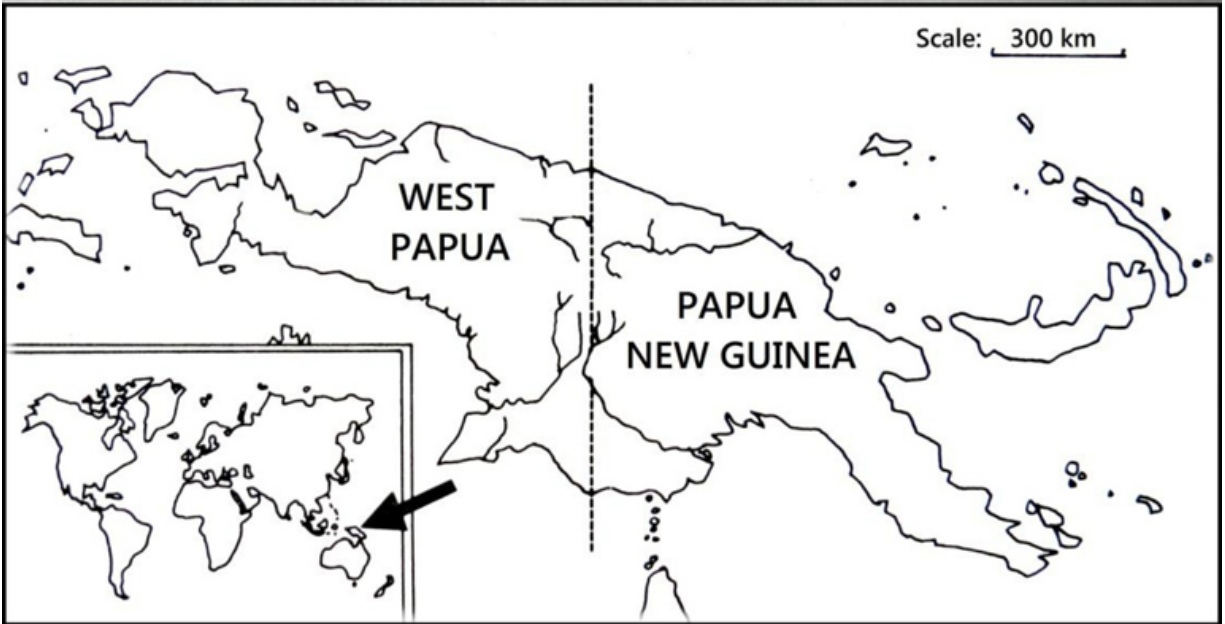
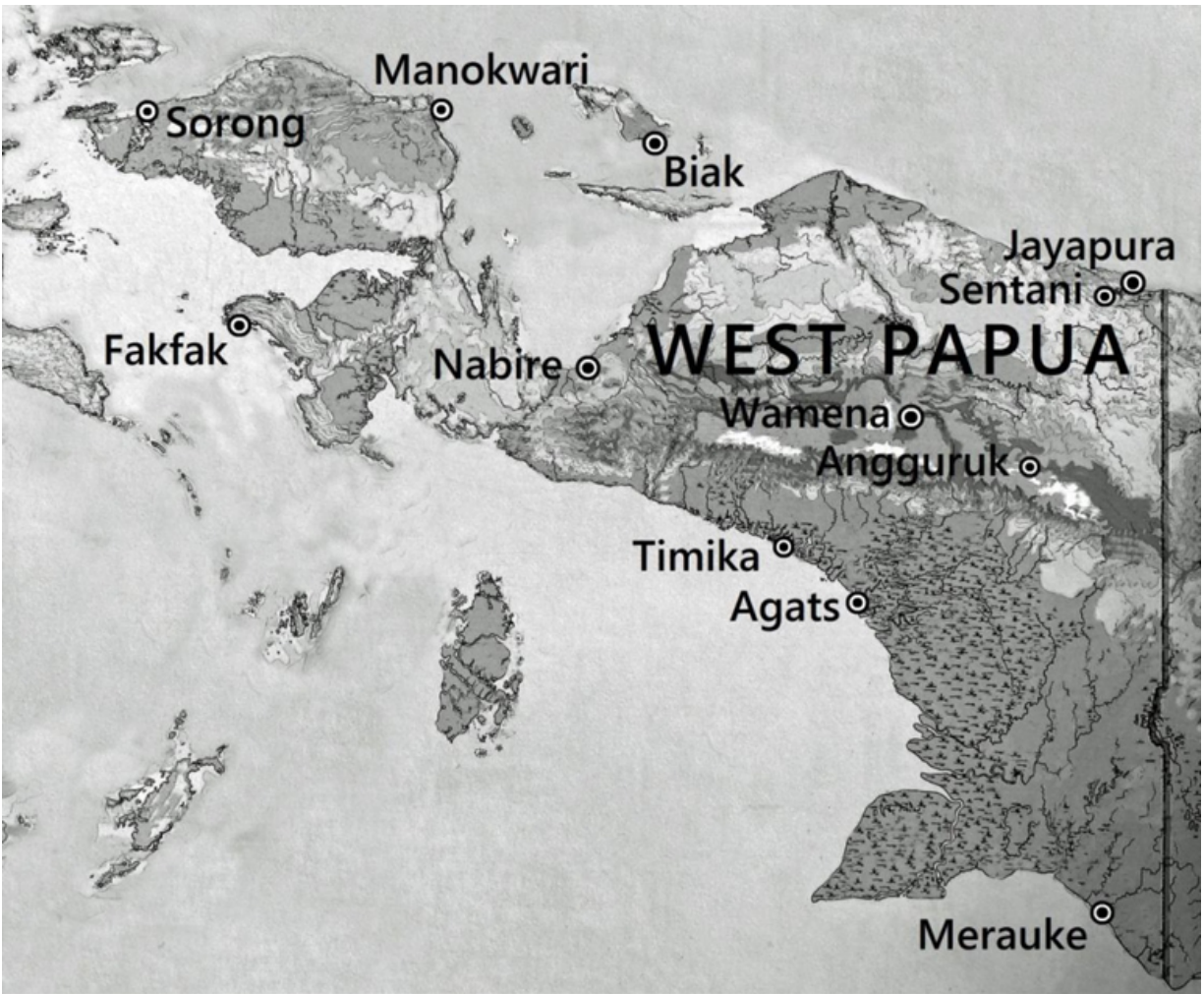

Papuanere med protestbanner, der kalder på hjælp fra FN, efter Indonesiens invasion af West Papua i 1962. I 1969 var der udbredt modstand mod det indonesiske styre. Det indonesiske militær havde dræbt og fængslet tusinder af papuanere i de syv år landet havde været besat. Det var under disse forhold, at West Papua's befolkning skulle udøve deres ret til selvbestemmelse. Det blev aftalt, at FN skulle overvåge folkeafstemningen i West Papua, hvor befolkningen skulle gives to valg: at forblive en del af Indonesien eller at blive en selvstændig nation. Denne afstemning blev kaldt "Act of Free Choise". Men afstemningen var en farce. I stedet for at føre tilsyn med om valget blev frit og retfærdigt, så FN passivt til fra sidelinjen, mens Indonesien manipulerede afstemningen. Det indonesiske styre erklærede, at papuanere var for "primitive" til at klare et demokratisk valg, så ud af en befolkning på en million håndplukkede det indonesiske militær 1.026 papuanske repræsentanter, der blev bestukket eller truet med at blive slået ihjel, hvis de stemte imod Indonesien. Truslerne var så massive, at trods udbredt

modstand mod det indonesiske styre stemte alle 1.026 udvalgte papuanere for at forblive en del af Indonesien. Trods mange protester, en kritisk rapport fra en FN-embedsmand og fordømmelse af afstemningen i de internationale medier, godkendte FN resultatet og West Papua er siden forblevet under kontrol af den indonesiske besættelsesmagt. Blandt papuanere kaldes denne episode i dag "Act of No Choice".

"Mit folk lider stadig. Hundredtusinder er blevet dræbt, voldtaget og tortureret. Det eneste vi ønsker er at leve uden frygt og at West Papua bliver et frit og uafhængigt land."

Benny Wenda, uafhængighedsleder

Forord

I 1526-1527 udforskede den portugisiske søfarer og opdagelsesrejsende Jorge de Menezes kysten langs verdens næststørste ø, som han navngav Papua fra det malaysiske ord *pepuah*, der er betegnelsen for den melanesiske races krusede hår.

West Papua refererer til den vestlige halvdel af øen Ny Guinea, samt en række mindre øer mod vest. Regionen har haft de officielle navne Hollandsk New Guinea (1895-1962), West New Guinea (1962-1963), West Irian (1963 -1973), Irian Jaya (1973-2001) og Papua (2002-2003). I 2003 opdelte den indonesiske administration øens vestlige halvdel i to provinser: provinsen West Papua mod vest, og provinsen Papua mod øst. Indonesiske embedsmænd og administratorer henviser til provinsen, når de siger "West Papua"; for papuanere betyder det hele det vestlige New Guinea. I respekt for den oprindelige befolknings ret til frihed og selvbestemmelse er West Papua derfor det navn, der anvendes i denne bog.

De rejser, der beskrives i denne bog, ville aldrig have været mulige uden masser af lokal hjælp fra mange tålmodige, gæstfrie, modige, engagerede og hjælpsomme papuanere. Uden deres hjælp havde det ikke været muligt at rejse ind bag bjergene.

Wa wa wa Nagor wa wa!

Peter Bang

Bag bjergene

Første gang jeg ankom til Ny Guinea, stod jeg på et skibsdæk en tidlig morgen og så øen dukke op af havet i en tåget dis om styrbord. Solen var lige stået op. Flyvefisk i store flokke sprang op foran stævnen og svævede lavt hen over bølgerne og plaskede ned mellem legende delfiner, mens mægtige hvaler trak forbi. Sammen med min daværende kæreste havde jeg rejst et halvt år gennem Asien, og målet var nu at rejse ind i Ny Guineas centrale højland, hvor jeg ville forsøge at samle stof til en artikelserie om nogle af jordens sidste oprindelige naturfolk.

Sejlturen gennem det Indonesiske ørige med forskellige passagerskibe fra Sumatra til Java, forbi Borneo og videre til Sulawesi, Molukkerne og Ny Guinea var en langsommelig måde at rejse på, men da jeg et par måneder forinden var faldet på en trappe i Singapore og havde brækket anklen, gav den lange sørejse mig mulighed for at hvile benet og komme i god bedring.

Jeg stod ved rælingen og iagttog den stejle jungleklædte kyst og de vilde bjerge, der bugtede sig i grønne folder under tunge, lavt hængende skyer. Havet var klart og blå. Vi befandt os lige syd for Ækvator og havde kurs mod Sorong, der var næste stop på sørejsen, inden vi fortsatte videre til Port Numbay/Jayapura (tidligere Hollandia). I løbet af natten var vi sejlet nord om Raja Ampat øerne ud for den nordvestlige tip af Fuglens Hoved, der udgør den store halvø på den vestlige del af Ny Guinea. Havet vi sejlede på var verdens undersøiske Amazonas, og rummede klodens højeste marine biodiversitet.

Min viden om den verden, der fandtes bag bjergene, var begrænset. Internet eksisterede ikke i 1986, så mine informationer var udelukkende baseret på artikler, film og bøger, der hovedsageligt omhandlede primitive stammefolk, som levede i en stenalderkultur.

De sidste par dage havde vi snakket en del med et australsk missionærpar, der arbejdede på en missionsstation i det centrale højland vest for Baliem Valley. De var de eneste passagerer foruden os, der ikke var indonesere. Alle de øvrige ombord, omkring 1.200 mennesker, var fattige indonesere fra Java, der skulle til den vestlige del af Ny Guinea og bosættes som et led i den indonesiske regerings såkaldte "Transmigrasi"-program.

De australske missionærer gav os gode råd og kontakter til folk de kendte i højlandet, og fortalte også lidt om den anspændte politiske situation i området, som jeg på det tidspunkt ikke vidste ret meget om. Da de hørte, at vi ønskede at rejse ind i Yali stammens område, mente de ikke vi kunne få indrejsetilladelse. De indonesiske politimyndigheder var yderst strikse med hvem, der fik lov til at rejse i højlandet, da der efter en stribe demonstrationer mindre end to år forinden var tusindvis af frihedstilhængere, som var flygtet ind over grænsen til Papua New Guinea for at undslippe den indonesiske hærs massakrer.

Ny Guinea var politisk delt i to. Den østlige del af øen, Papua New Guinea, blev selvstændig i 1975 efter have tilhørt Australien, mens den vestlige del tidligere hørte under det hollandske koloniherrredømme. Men i 1963 overtog Indonesien den vestlige del af øen med FN's godkendelse - imod lokalbefolkningens ønske.

Fra første færd blev der sendt store styrker af indonesisk politi og militær ind i West Papua, der rummede enorme naturressourcer i form af bl.a. guld, olie og træ fra regnskoven, som mange steder var ved at blive en mangelvare og derfor af stor betydning for Indonesiens

økonomi. De fleste indonesere betragtede fra starten de primitive stammer og deres kultur som grinagtige og uden værdi. Politisoldater gennemførte hyppige straffeekspeditioner under henvisning til overtrædelse af "love", som de indfødte hverken kendte eller forstod, blandt andet på grund af sprogbarriererne og den enorme kulturforskel. Blandt nye tiltag iværksatte den indonesiske regering i 1971-1972 "Operasi Koteka" ("Operation Penisfodral") med det formål, at få befolkningen til at gå med vestligt tøj i form af shorts og skjorter i stedet for den traditionelle beklædning, idet det blev opfattet som mere moderne. Store dele af befolkningen ejede imidlertid ikke mere end ét sæt tøj, og de havde ingen vaskemidler eller kendskab til hvordan man behandlede tøjet. Resultatet var at det uvaskede tøj forårsagede hudsygdomme. Der var også mænd, der brugte deres shorts som hovedbeklædning, og kvinder, der anvendte deres kjoler som bæreposer.

De oprindelige folk i West Papua tilhørte den melanesiske race, der var helt forskellig fra den asiatiske. Der fandtes eksempler på, at papuanere, der var blevet taget til fange, var blevet smidt levende ud fra helikoptere, blevet kvalt eller druknet efter at være puttet i plastiksække. Gravide kvinder dræbt af bajonet hug. Fanger tvunget til at grave deres egne grave, inden de blev hugget ned. Det australske missionærpar lånte os en bog, der var udkommet året forinden, og som de havde medbragt skjult i bagagen, da den var ulovlig at indføre i Indonesien. I bogen "Indonesia's Secret War - The guerilla struggle in Irian Jaya" (udgivet i 1985 af Allen & Unwin Australia Pty. Ltd., Sydney, Australia) dokumenterede journalisten Robin Osborne, tidligere pressesekretær for Papua New Guinea's daværende premierminister, Sir Julius Chan, at 200.000 indfødte var blevet myrdet af den indonesiske regering siden 1963. Primitive stammer, der levede på stenalderstadiet, og som var bevæbnet med stenøkse og bue og pil, blev nedkæmpet med jagerfly og napalmbomber.

I realiteten var der krig i området, da den indonesiske hær førte en hemmelig krig mod den oprindelige befolkning og oprørshæren OPM ("Organisasi Papua Merdeka": Free Papua Movement), især ved grænsen ind til Papua New Guinea foregik en del militær aktivitet – og på den anden side af grænsen var der flygtningelejre med flere tusinde flygtninge fra West Papua. Men alt dette slap der kun meget sjældent noget ud om til verdenspressen. Var der uro i et område, blev det øjeblikkeligt erklæret for lukket af politiet – og intet slap ud.

West Papuas oprindelige befolkning betragtede deres land som en hellig arv og vendte sig imod den indonesiske regerings ødelæggende forvaltning af landet, især det såkaldte "Transmigrasi"-program, som bestod af en massiv flytning af befolkningsgrupper til uopdyrkede egne af Indonesien, for at aflaste det overbefolkede Java. Den samlede befolkning i West Papua talte i 1986 cirka 1,2 million mennesker, hvoraf omkring 220.000 var indonesiske tilflyttere, der havde fået tildelt en jordlod i junglen, som de skulle opdyrke. Denne massive folkeflytning var ikke alene en ulykke for landets oprindelige folk, men også en katastrofe for regnskoven, jorden og dyrelivet.

De australske missionærer gav os mange informationer om den politiske situation i området, men vidste ikke så meget om forholdene hos Yali stammen, udover at de kunne fortælle, at den amerikanske missionær Don Richardson i bogen "Lords of the Earth" (udgivet i 1977, Regal Books, California, USA), havde beskrevet hvordan de to missionærer Stan Dale og Phil Masters i 1968 var blevet dræbt af indfødte i området.

Jeg var ung og meget indstillet på at gøre hvad jeg kunne for at vi kunne komme ind og besøge Yali stammen. Som freelance rejseskribent og fotograf med særlig interesse for oprindelige folk, var det mit formål med rejsen, at jeg ville dokumentere de forandringer, der var sket siden de første hvide missionærer præcis 25 år tidligere var trængt ind i

området. Jeg havde læst en artikel af den amerikanske antropolog Klaus-Friedrich Koch, og siden også hans bog "War and Peace in Jalémó - The Management of Conflict in Highland New Guinea" (udgivet 1974, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, USA), der inspirerede mig til at prøve at finde ud af hvordan Yali stammen var blevet integreret med omverdenen, siden bogen blev udgivet. Ifølge Klaus-Friedrich Koch var Yali stammen et af jordens mest krigeriske folk. Indtil den første kontakt med omverdenen i 1961 havde Yali folket levet isoleret i bjergene i årtusinder. Normerne for løsninger af konflikter var drab og krig, verbale løsningsmodeller kendtes ikke. Fjendtlighederne foregik stamme mod stamme, dal mod dal, landsby mod landsby, familie mod familie, selv familiemedlemmer, som boede i samme landsby kunne være i krig med hinanden. Kannibalisme var almindelig udbredt, idet der var tradition for at spise sine fjenders kød som et bevis på den yderste demonstration af had og hævnlyst, dog spiste man ikke kød fra mennesker hvis ansigt man kendte.

Da vi omsider ankom til kystbyen Jayapura varede det et par dage inden vi fik tilladelse til flyve til Wamena, der var regeringens udpost i højlandet og en meget lille by. Det eneste hotel var en aluminiumbarak ved landingsbanen, hvor der stod en hær af nøgne, sorte mænd med lange penisfoderaler og kikkede alvorligt på flyet, da vi landede.

At det lykkedes at komme videre fra Wamena og ind i Yali stammens område skyldtes udelukkende heldige omstændigheder der gjorde, at vi kom i kontakt med nogle yderst hjælpsomme papuanere med forbindelse til frihedsbevægelsen, der efter nogle dage i Wamena hjalp os illegalt ind til missionsstationen Angguruk med et lille missions fly og et par indflydelsesrige missionærers velsignelse. De indonesiske politimyndigheder havde forinden konfiskeret vores pas, og vi havde kun tilladelse til

at opholde os i Baliem Valley, hvor der ingen veje eller biler var.

Det var en betagende smuk flyvetur til Angguruk. Vi fløj over tæt og uigennemtrængelig jungle, over smukke uberørte bjerge med stejle, dybe kløfter og fossende floder i bunden, der snoede sig af sted i den grønne urskov under os. Nu og da fik vi øje på små lysninger med runde hytter, der lå midt i junglen langt borte fra andre beboede områder.

Den australske pilot viste mig sine kort, der var de nyeste der fandtes, baseret på optagelser fra satellitkameraer. Og jeg fik bekræftet, at West Papua var det sidste sted i verden, hvor der stadig fandtes hvide pletter på landkortet, idet nogle egne af landet var konstant dækket af tåge og tæt skydække, så selv ikke de mest moderne satellitkameraer havde kunnet affotografere disse ukendte "lommer", der på kortet var angivet som hvide områder med påskriften "Relief data incomplete".

Ny Guinea er med en størrelse på 2.400 kilometer i længden og 740 kilometer i bredden verdens næststørste ø efter Grønland. Øen er dækket af regnskov, der i en lignende udstrækning kun findes tilsvarende i Brasilien og Congo. Bjergene, hvoraf flere har sne på toppen, når op i 4-5 kilometers højde og strækker sig som en drages takkede ryg i kæder i øens længderetning. Her har boet mennesker de sidste 60.000 år, sandsynligvis endnu længere. I et område, der er cirka 20 gange større end Danmark, findes ikke mindre end 800 forskellige stammer med hver deres kulturelle særpræg og levevis. Her tales 15% af alle verdens kendte sprog, nogle lige så forskellige som engelsk og kinesisk, trods det at her kun bor 0,1% af jordens befolkning.

Efter en halv times flyvning lagde vi an til landing, og fløj tæt forbi nogle lodrette bjergsider ind gennem en kløft. Da jeg kikkede ind i bjergvæggen var det som tiden stod stille. Da piloten vendte flyet, lagde det sig helt over på siden så vi på et tidspunkt kikkede lodret ned i en fossende flod.

Ved ankomsten til missionsstationen Angguruk følte jeg det nærmest som om jeg steg ud af en tidsmaskine, der havde bragt mig 5.000 år tilbage i tiden. Længs landingsbanen - en cirka 300 meter lang skånende græsplæne - stod hundreder af nøgne mennesker og kikkede på os. Der var ingen hvide missionærer på missionsstationen, udover en kvindelig hollandsk missionær, der kun var på et kort besøg. Hun havde tidligere arbejdet 12 år på missionsstationen og talte flydende Yali. Efter kun tre dage rejste hun, men i løbet af den tid fik vi masser af oplysninger, og hun hjalp med at få kontakt til Pilemon, der var indfødt Yali og kunne lidt tysk og indonesisk, og desuden var villig til at være vores guide på ture rundt i området. I øvrigt fortalte hun, at vi var de første turister - eller rettere: ikke missionærer - der besøgte Angguruk. Inden hun blev hentet med fly, havde hun inspireret mig til at samle materiale til en fotodokumentarisk bog om en Yali dreng og hans første kontakt med omverdenen.

Da jeg besøgte Angguruk første gang, var det eneste hjul jeg så på missionsstationen punkteret og sad på en trillebør, der var parkeret i noget højt græs. Det var kun syv år siden, at der sidst var blevet spist menneskekød i området. Den første Yali blev døbt i 1972. De tyske og hollandske missionærer havde efterhånden fået succes i deres bestræbelser på at omvende de indfødte folk til den kristne tro, og stammekrige forekom ikke så ofte som tidligere.

På missionsstationen, der var en protestantisk mission, var der bygget kirke, skole og boliger til den faste stab, som arbejdede på stedet, samt et lille hospital. Desuden var der også en butik, hvorfra man solgte varer som salt, sukker, plasticperler, spejle, ståløkser og knive m.m. Til gengæld opkøbte man de indfødte folks stenøkser, buer, pile og lignende med videresalg for øje.

I de nærmeste landsbyer omkring missionsstationen var ståløkser blevet almindelige, men man behøvede kun at begive sig nogle få kilometer bort fra missionsstationen før

tiden stod stille, og stenøksen stadig var et vigtigt redskab. Jeg fik hurtigt fornemmelse af, at alt hvad jeg så omkring mig nok ville være historie i løbet af få år. Derfor opgav jeg hurtigt at fordybe mig i hvordan Yali stammen var blevet integreret med omverdenen, og begyndte i stedet at dokumentere det jeg så omkring mig med mit kamera.

Med udgangspunkt fra missionsstationens gæstehus vandrede vi omkring i området, hvor vi besøgte en del landsbyer. Nu og da forcerede vi floder over primitive broer, lavet af træstammer, surret sammen med lianer, eller vi balancerede henover træstammer, der var lagt ud enkeltvis. Vi gik gennem vilde og uberørte landskaber med næsten uigennemtrængelig jungle og stejle bjergsider, op og ned ad smalle klippestier og langs floder i bunden af dybe kløfter, hvor naturen nærmest var paradisisk med fossende vandfald, smukke blomster og store farvestrålende sommerfugle.

*Portræt af Yali høvdingen Moan.
Landsbyen Savilivi, Jaxólé Valley.
Yalimo-området, West Papua 1986.*

Drenge og mænd i indgang til mandehus i landsbyen Elintam.

Jægere i landskab ved Angguruk.

Drenge øver bueskydning.

Familiehytter i landsbyen Pasikni.

og til højre: Folk i landsbyen Savilivi.

Yali folket var tilpasset livet i bjergene og havde deres eget sprog og kultur.

Mænd og drenge boede i mandehus. Drenge sov på første sal over ildstedet.

Mand burger musetand til at skære spirituelle mønstre i pilespids til krig.

Jæger i junglen ved Jaxólé River. Yalimo-området, West Papua 1986.

Drenge hugger med stenøkse.